

European Digital Media Observatory

ΑΦΗΓΗΜΑΤΑ ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΤΟΝ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΥΝ ΟΤΙ Η ΕΕ ΑΝΑΤΡΕΠΕΙ ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΘΝΙΚΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ

Μηνιαία αναφορά #44 - δίκτυο ελέγχου γεγονότων του EDMO

Δημοσιεύτηκε στις 17 Φεβρουαρίου 2025

Η ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ ΑΝΑΚΤΑ ΕΔΑΦΟΣ, ΕΝΩ ΔΙΠΛΑΣΙΑΖΕΤΑΙ Η ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

Οι 37 οργανισμοί* του δικτύου ελέγχου γεγονότων του EDMO, οι οποίοι συνεισέφεραν στοιχεία για την εν λόγω αναφορά, δημοσίευσαν συνολικά 1,642 άρθρα fact-checking μέσα στον Ιανουάριο του 2025. Από αυτά τα άρθρα, 100 (6%) αφορούσαν παραπληροφόρηση σχετικά με την Ουκρανία, 150 (9%) παραπληροφόρηση σχετικά με την κλιματική αλλαγή, 95 (6%) παραπληροφόρηση σχετική με την ΕΕ, 28 (2%) σχετικά με την περιφερειακή σύγκρουση στη Μέση Ανατολή, 72 (4%) παραπληροφόρηση σχετικά με την COVID-19, 108 (7%) παραπληροφόρηση για τη μετανάστευση και 26 (2%) παραπληροφόρηση κατά της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας και θεμάτων που αφορούσαν έμφυλα ζητήματα.

Η παραπληροφόρηση για την κλιματική αλλαγή αυξήθηκε κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες τον Ιανουάριο, καθιστώντας την κλιματική κρίση το κυριότερο θέμα ψευδών ειδήσεων για τον συγκεκριμένο μήνα. Αυξήθηκαν επίσης οι αβάσιμοι ισχυρισμοί σχετικά με θέματα μετανάστευσης, με το σχετικό ποσοστό να έχει υπερδιπλασιαστεί σε σύγκριση με τον Δεκέμβριο του 2024.

Το ποσοστό της παραπληροφόρησης που σχετίζεται με τον πόλεμο στην Ουκρανία παρουσίασε μικρή μείωση, όπως επίσης και τα ψευδή δημοσιεύματα που αφορούν ζητήματα σχετικά με την COVID-19. Τα ποσοστά της παραπληροφόρησης για άλλα θέματα που παρακολουθούνται σταθερά παρέμειναν σχεδόν σταθερά ή παρουσίασαν μόνο μικρές διακυμάνσεις.

Οργανισμοί που συνέβαλαν στην παρούσα έκθεση: 15min, AFP, BNT Provereno, Correctiv, Delf, Demagog.cz, Demagog.pl, Demagog.sk, DW, Eesti Päevaleht, EFE Verifica, Ελληνικά Hoaxes, Factcheck Vlaanderen, Fatico, FactReview, Faktabaari, Faktisk, Funky, Greece Fact Check, Källkritikbyrå, Knack, InfoVeritas, Lakmusz, Les Surligneurs, Logically Facts, Maldita, Newtral, Nieuwscheckers, Oštro, PagellaPolitica/Facta, Polígrafo, Pravda, Re:Baltica, The Journal Fact-Check, TjekDet, VerificaRTVE, Verificat.

COVID-19

Ευρωπαϊκή Ένωση

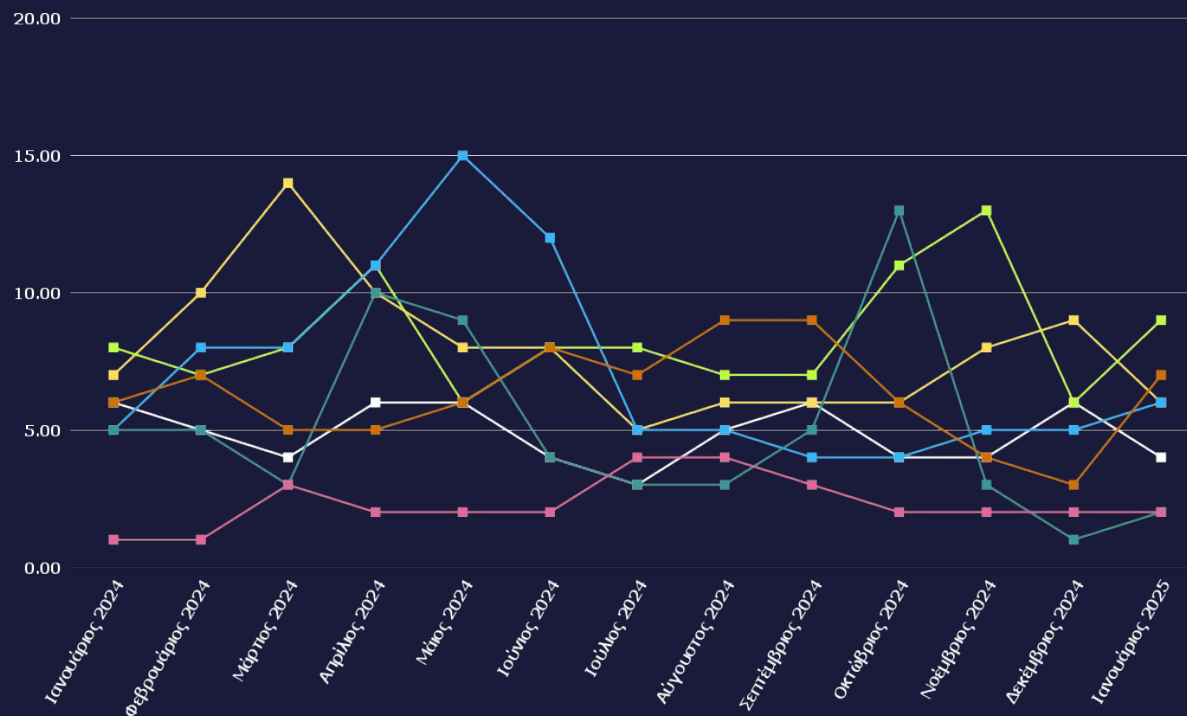
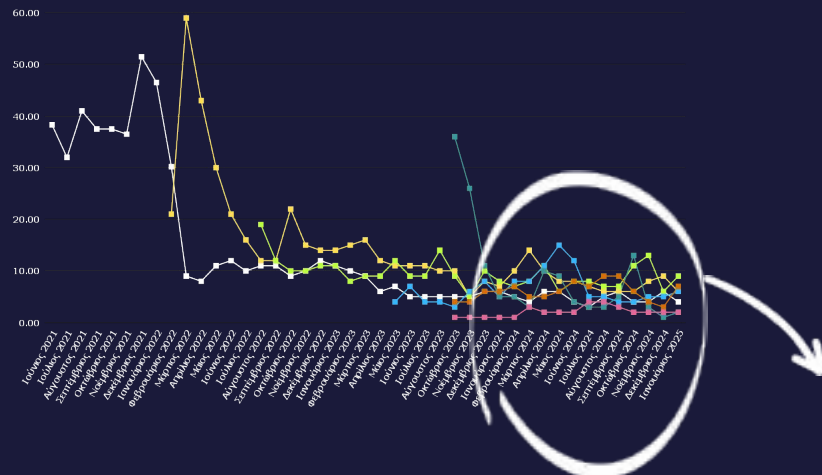
Σύγκρουση Ισραήλ-Χαμάς

LGBTQ+

Ουκρανία

Κλιματική αλλαγή

Μεταναστευτικό

Η ΚΑΛΙΦΟΡΝΙΑ ΦΛΕΓΕΤΑΙ, Η ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΓΙΝΕΤΑΙ VIRAL

Τεράστιες πυρκαγιές κατέστρεψαν τη Νότια Καλιφόρνια τον Ιανουάριο και, όπως συμβαίνει συχνά στο πλαίσιο άλλων κλιματικών καταστροφών τα τελευταία χρόνια, ψευδείς ειδήσεις προσπάθησαν να εκμεταλλευτούν την κατάσταση. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης γέμισαν με διάφορους ισχυρισμούς, που αποδείχθηκαν ψευδείς από ανεξάρτητους οργανισμούς ελέγχου γεγονότων και διαθέσιμα δημόσια στοιχεία, επιχειρώντας να μεταδώσουν προπαγανδιστικά μηνύματα και θεωρίες συνωμοσίας.

Αρχικά, χρησιμοποιήθηκαν εικόνες και βίντεο εκτός πλαισίου για να τραβήξουν την προσοχή των χρηστών των social media, αρκετά εκ των οποίων δημιουργήθηκαν με τεχνητή νοημοσύνη. Η παραπληροφόρηση προσπάθησε να υποκινήσει μίσος εναντίον συγκεκριμένων μειονοτήτων, καθιστώντας αυτά τα άτομα υπαίτια για τις πυρκαγιές: ανυπόστατοι ισχυρισμοί ανέφεραν ότι οι φωτιές προκλήθηκαν από «παράνομους μετανάστες» (οι οποίοι επίσης κατηγορήθηκαν για λεηλασίες σε εκκενωμένα σπίτια). Επίσης κυκλοφόρησαν οι ισχυρισμοί ότι η ηγεσία της τοπικής πυροσβεστικής, η οποία σύμφωνα με τους ισχυρισμούς περιλαμβάνει μέλη της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας, ευθύνεται για την κατάσταση, ή ότι η διαχείριση της κρίσης ήταν ανεπαρκής λόγω προγραμμάτων πολυπολιτισμικότητας και συμπερίληψης, ρητορική που υιοθετήθηκε και από τον Αμερικανό πρόεδρο Ντόναλντ Τραμπ. Θεωρίες συνωμοσίας υποστήριξαν ότι χρησιμοποιήθηκαν περίεργα μετεωρολογικά φαινόμενα, ακτίνες λείζερ, chemtrails και ενεργειακά όπλα για να προκληθούν ή να ελεγχθούν σκοπίμως οι πυρκαγιές, προκειμένου να καταστραφεί η περιοχή και να δημιουργηθεί χώρος για έργα «έξυπνων πόλεων». Ταυτόχρονα, επειδή οι φωτιές έπληξαν και ιδιαίτερα πλούσιες περιοχές, ψευδείς ισχυρισμοί ανέφεραν ότι κάποιες από τις βίλες που κάηκαν ανήκαν σε υψηλόβαθμους Ουκρανούς αξιωματούχους ή στον Γερμανό καγκελάριο Όλαφ Σολτς, σε μια προσπάθεια να τους παρουσιάσουν ως άτομα που ζουν μια πολυτελή ζωή.

Όπως συνήθως συμβαίνει μετά από ακραία καιρικά φαινόμενα, επανεμφανίστηκαν αφηγήματα άρνησης της κλιματικής αλλαγής, οι ψευδείς ειδήσεις σχετικά με την αναποτελεσματικότητα και επικινδυνότητα των μέτρων για το κλίμα, καθώς και διάφορες θεωρίες συνωμοσίας.

ΑΦΗΓΗΜΑΤΑ ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΥΝ ΟΤΙ Η Η ΕΕ ΕΙΝΑΙ ΑΔΥΝΑΜΗ ΚΑΙ ΑΚΥΡΩΝΕΙ ΕΘΝΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ

Μία ευρέως διαδεδομένη ψευδής ιστορία κυκλοφόρησε σε διάφορες χώρες, σύμφωνα με την οποία ο πρώην Ευρωπαίος επίτροπος Τιερί Μπρετόν παραδέχτηκε ότι οι θεσμοί της ΕΕ βρίσκονταν πίσω από την ακύρωση των εκλογών στη Ρουμανία και ότι παρόμοιες ενέργειες θα πραγματοποιηθούν και στη Γερμανία, όπου διεξάγονται εκλογές στις 23 Φεβρουαρίου, σε περίπτωση νίκης του ακροδεξιού κόμματος AfD. Ανυπόστατες πληροφορίες αναφέρουν ότι μεγάλες διαδηλώσεις είναι σε εξέλιξη στη Ρουμανία ενάντια στην ΕΕ και το ΝΑΤΟ για τον λόγο αυτό.

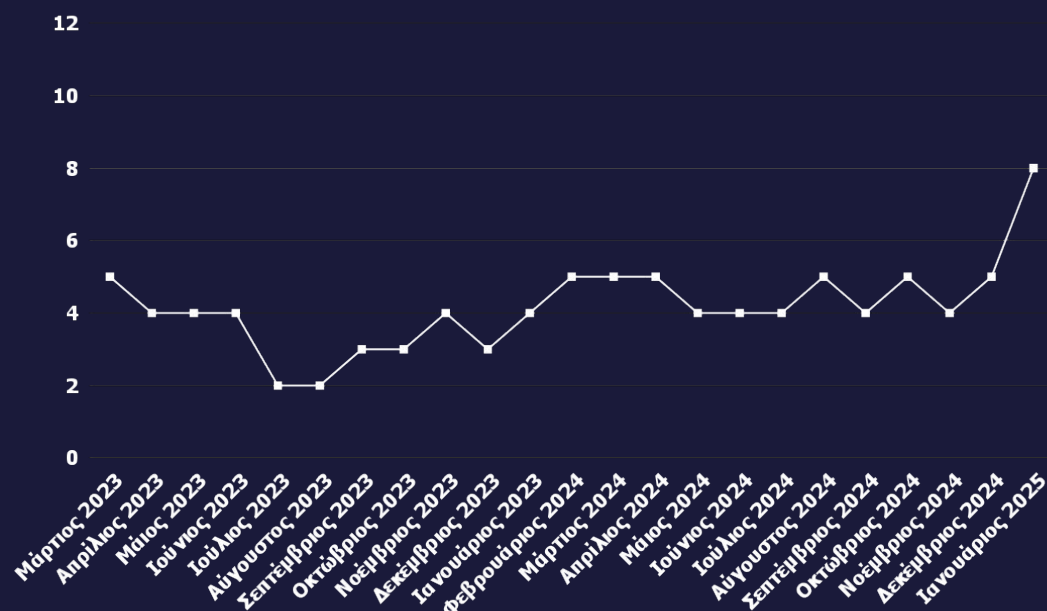
Με τις ομοσπονδιακές εκλογές να πλησιάζουν, καμπάνιες παραπληροφόρησης τρέχουν ήδη στη Γερμανία, ιδίως γύρω από τη μετανάστευση. Αναρτήσεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ισχυρίζονταν ψευδώς ότι ο Πρόεδρος Φρανκ-Βάλτερ Σταϊνμάιερ απειλήσε να ακυρώσει τις εκλογές, αν το AfD κατέγραφε πολύ υψηλά ποσοστά. Άλλες ψευδείς ιστορίες αφορούσαν το AfD, χρησιμοποιώντας έρευνες εκτός πλαισίου και ισχυρισμούς που υπερέβαλαν ως προς τη στήριξη που απολαμβάνει ή κατηγορώντας τα κυρίαρχα μέσα ενημέρωσης ότι αποκλείουν σκοπίμως από την κάλυψή τους υποτιθέμενες διαδηλώσεις εναντίον της ΕΕ και το ίδιο το AfD.

Γενικότερα, η ΕΕ παρουσιάζεται από τα εξεταζόμενα αφηγήματα παραπληροφόρησης ως αυταρχική, διεφθαρμένη και πρόθυμη να επιβάλει παράλογα μέτρα στους πολίτες, όπως η πρόσθετη φορολόγηση καταθέσεων, η απαγόρευση βαμβακιού ή η επιβολή στους πολίτες να καταναλώνουν έντομα και επιβλαβείς ουσίες. Παρομοίως, στοχοποιούνται και φιλοευρωπαίοι ηγέτες, ενώ η παραπληροφόρηση στοχεύει ειδικότερα γυναίκες πολιτικούς, επιχειρώντας να υπονομεύσει την ηγεσία τους. Η Ευρωπαϊκή κοινότητα παρουσιάζεται επίσης ως αδύναμη μέσω μιας ψευδούς ιστορίας που υποστηρίζει ότι ο Κάρστεν Χένγκε, διακεκριμένο μέλος του δανικού κοινοβουλίου, αντιδρώντας στην επιθυμία του Τραμπ να προσαρτήσει τη Γροιλανδία, πρότεινε να ζητηθεί βοήθεια από τη Ρωσία. Αυτή η συγκεκριμένη ψευδής ιστορία εντοπίστηκε στη Δανία, την Ελλάδα, τη Βουλγαρία, την Εσθονία, τη Σλοβακία και σε διάφορες γλώσσες της ΕΕ, όπως Γερμανικά, Γαλλικά, Αγγλικά, Ισπανικά, Πορτογαλικά και Ρουμανικά.

ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΛΟΓΙΣΜΙΚΟΥ ΤΕΧΝΗΤΗΣ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ

Το ποσοστό παραπληροφόρησης με χρήση υλικού που δημιουργήθηκε με λογισμικό ΑΙ αυξήθηκε τον Ιανουάριο, κυρίως λόγω του ψηφιακά δημιουργημένου περιεχομένου για τις πυρκαγιές στην Καλιφόρνια. Από τα 1,642 άρθρα ελέγχου γεγονότων, τα 128 αφορούσαν τη χρήση αυτής της τεχνολογίας στο πλαίσιο παραπληροφόρησης, αντιπροσωπεύοντας το 8% του συνόλου. Πρόκειται για το υψηλότερο ποσοστό που έχει καταγραφεί από την έναρξη παρακολούθησης από το EDMO τον Μάρτιο του 2023.

Ανάμεσα στις πιο διαδεδομένες ψευδείς ειδήσεις τον Ιανουάριο ήταν ψηφιακά κατασκευασμένες ή τροποποιημένες εικόνες και βίντεο που δείχνουν την πινακίδα του Χόλιγουντ να έχει τυλιχτεί στις φλόγες. Γενικότερα, η τεχνητή νοημοσύνη έχει αξιοποιηθεί ευρέως για τη διάδοση δραματικού και κινδυνολογικού περιεχομένου σχετικά με τις πυρκαγιές στην Καλιφόρνια: viral εικόνες παραγόμενες από ΑΙ έδειχναν ψευδώς ένα σπίτι που παρέμεινε ανέπαφο από τη φωτιά, επειδή, σύμφωνα με τους ισχυρισμούς, εκεί ζούσε μία «χριστιανική οικογένεια», ή μία εκκλησία που έμεινε ανέγγιχτη ενώ όλα γύρω της καταστράφηκαν. Η τεχνητή νοημοσύνη χρησιμοποιήθηκε επίσης για την προώθηση πολιτικής προπαγάνδας, όπως στην περίπτωση εικόνων που απεικονίζουν τον πρόεδρο της Ρωσίας Βλαντιμίρ Πούτιν ή μετανάστες που δέχτην απελάθησαν από την κυβέρνηση Τραμπ. Στις ΗΠΑ, το TikTok κατακλύστηκε από deerfake βίντεο του Ντόναλντ Τραμπ και του Έλον Μασκ, οι οποίοι υποτίθεται ότι έστειλαν μηνύματα παρακίνησης και έμπνευσης.

ΟΙ 4 ΨΕΥΔΕΙΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΜΕ ΤΗΝ ΠΙΟ ΕΥΡΕΙΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΟΝ ΑΥΓΟΥΣΤΟ, ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΙΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ ΗΤΑΝ:

- Βίντεο/εικόνες με την πινακίδα του Χόλιγουντ να φλέγεται κατά τη διάρκεια των πυρκαγιών στο Λος Άντζελες.
- Οι πάγοι στον Νότιο Πόλο αυξήθηκαν κατά 17% από το 1979, συνεπώς η κλιματική αλλαγή δεν είναι πραγματική.
- ▲ Ο Ζελένσκι αγόρασε βίλα 436 τετραγωνικών μέτρων με υπόγεια καταφύγιο στο νησί του Αγίου Βαρθολομαίου της Καραϊβικής.
- ◆ Ο Πούτιν ζήτησε από τις ΗΠΑ την έκδοση του Φάουτσι για «εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας».

ΟΙ ΠΙΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΣΕ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Έγγραφο αποδεικνύει σχέδιο των μυστικών υπηρεσιών να υποστηρίξουν την προεδρική υποψηφιότητα του ηγέτη του ακροδεξιού κόμματος Chega μέσω «αντισυμβατικών ενεργειών».

Ο Πολωνός πρωθυπουργός Ντόναλντ Τουσκ ζήτησε από το κοινοβούλιο την απαγόρευση της καθολικής εξομολόγησης σε παιδιά κάτω των 18 ετών.

Η ελληνική κυβέρνηση θα επιβάλλει πρόστιμα έως και 5,000 ευρώ σε όσους μεταφέρουν ελαιόλαδο σε μεγάλα δοχεία, ακόμα και για προσωπική χρήση.

Οι ανεμογεννήτριες παράγουν υπόηχους που είναι επικίνδυνοι για την υγεία, προκαλώντας το λεγόμενο σύνδρομο των ανεμογεννητριών (wind turbine syndrome) και τη δονητικοακουστική νόσο (vibroacoustic disease - VAD).

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Οι πληροφορίες που περιέχονται σε αυτή την αναφορά συλλέχθηκαν μέσω ερωτηματολογίου το οποίο στάλθηκε στους οργανισμούς ελέγχου γεγονότων οι οποίοι είναι μέλη του δικτύου ελέγχου γεγονότων του EDMO (<https://edmo.eu/fact-checking-community/>).

Περίοδος αναφοράς: 1-31 Ιανουαρίου 2025. Αριθμός απαντήσεων: 37.

Βασικοί ελεγκτές της αναφοράς: Tommaso Canetta και Enzo Panizio, Pagella Politica/Facta.
Για περισσότερες πληροφορίες: t.canetta@pagellapolitica.it.

Το EDMO έχει λάβει χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση με αριθμό σύμβασης: LC-01935415